

Кті́торов М. О.,
канд. юрид. наук,
старший дослідник,
заступник начальника Київського
інституту Національної гвардії України
з наукової роботи, м. Київ

УДК 378.011.3-057.175:354.31]:005.336
DOI: <https://doi.org/10.64076/ihrc250715.08>

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА НГУ: КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

У сучасних умовах реформування сектору безпеки і оборони України особливого значення набуває питання професійної підготовки майбутнього офіцерського складу, зокрема Національної гвардії України (НГУ). Так, майбутній офіцер НГУ повинен володіти не лише теоретичними знаннями, а й цілим спектром професійних компетентностей, які дозволяють ефективно виконувати завдання з охорони громадського порядку, боротьби з тероризмом, охорони державного кордону, участі в бойових діях тощо.

Підвищення вимог до майбутніх офіцерів НГУ обумовлює необхідність розробки чіткої концепції формування та розвитку їх професійних компетентностей, яка б включала цілісну систему наукових підходів, форм, методів та засобів окресленої професійної підготовки.

Теоретичною основою дослідження є положення, ідеї та висновки сучасних українських науковців присвячені проблематиці формування і розвитку професійних компетентностей майбутніх офіцерів НГУ, зокрема М. Медвідь [1; 2], М. Ктіторова [3; 4], А. Плаксіна [5; 6], Л. Семенова та О. Турського [7], а також нормативно-правова база, що регулює функціонування системи вищої військової освіти та підготовки фахівців галузі національної безпеки.

Оскільки ядром окресленого наукового пошуку є саме концепція формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів НГУ, слід зосередити увагу саме визначенні сутності поняття "концепція".

Означене поняття трактуємо як якісну характеристику ступеня оволодіння майбутнім офіцером НГУ своєю професійною діяльністю, що передбачає усвідомлення своїх прагнень до даної діяльності, уявлень про свою соціальну роль, оцінку своїх особистісних рис та якостей як майбутнього фахівця в галузі національної безпеки, а також співвіднесення результатів цієї оцінки з об'єктивними вимогами до цієї діяльності, регулювання на цій основі свого професійного становлення, зростання, самовдосконалення [24].

Слід зауважити, що окреслена нами **концепція формування та розвитку професійних компетентностей майбутніх офіцерів НГУ** спирається на такі **наукові підходи**, як от: *системний* – дозволяє розглядати професійну підготовку офіцера як цілісну, взаємопов’язану систему компонентів (знаннявий, діяльнісний, ціннісний, особистісний, психофізичний); *компетентнісний* – акцентує увагу на формуванні конкретних професійних компетентностей, необхідних для ефективного виконання службово-бойових завдань; *особистісно орієнтований* – враховує індивідуальні особливості, потенціал і цінності майбутнього офіцера; *діяльнісний* – забезпечує формування компетентностей у процесі практичної, командно-штабної, тактичної, ситуативно-модельної діяльності; *середовищний* – орієнтує на створення виховного середовища з чітко визначеними військовими нормами, традиціями, дисципліною; *аксіологічний* – спрямований на формування системи професійно значущих цінностей (відданість присязі, честь офіцера, патріотизм); *інтегративний* – об’єднує в єдину концептуальну рамку вищенаведені підходи, які відображають як загальнопедагогічні принципи, так і специфіку військової освіти.

Що стосується практичних засад концепції формування та розвитку професійних компетентностей майбутніх офіцерів НГУ, то вона уможливорюється через: аналітику досвіду АТО / ООС / повномасштабної війни та теренах України 2022–2025 рр.; тактику й методику дій в умовах гібридної війни; інтеграцію бойового досвіду в навчальні програми майбутніх офіцерів, які проходять професійну військову підготовку в закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання; взаємодію з командирами та наставництвом; врахування стандартів НАТО (STANAG) у професійній підготовці майбутніх офіцерів НГУ; обмін досвідом з арміями країн-партнерів; інтеграцію сучасних військових технологій та підходів до командування.

В умовах сьогодення важливого значення в контексті концепції формування та розвитку професійних компетентностей майбутніх офіцерів НГУ набуває застосування різних форм проведення навчальних занять, як от: *традиційні форми навчання*: лекції, практичні заняття, семінари, самостійна робота, консультації, навчальна практика, наукові гуртки; *військово-професійна підготовка*: тактико-спеціальні заняття, військові навчання (в тому числі з бойовою стрільбою), військові змагання, розробка тактичних епізодів, спільні міжвідомчі навчання з підрозділами ЗСУ, ДПСУ, ДСНС, НПУ; *аналітико-інтерактивні методи*: аналіз бойових кейсів (case studies) на основі реальних подій в АТО/ООС/2022–2025 рр.; SWOT-аналіз; робота в малих групах (team-based learning, battle staff teams); тактичні фільми та відеоаналіз бойових дій; *технологічні форми та діджитал-інструменти*: використання військових

симуляторів та віртуальних тренажерів (VR/AR-технології); онлайн-курси та платформи самонавчання (Moodle, MIMIO, платформи ЗВО МВС); *освітній обмін та прикладне навчання*: екскурсії до військових частин та музеїв військової техніки; обмін досвідом з курсантами та викладачами закордонних академій у межах міжнародних навчальних програм; участь у міжнародних освітніх програмах та тренінгах.

Наведені форми проведення навчальних занять в контексті професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ значно покращують мотивацію, критичне мислення, стійкість, толерантність та навички прийняття рішень.

Отже, концепція формування та розвитку професійних компетентностей майбутніх офіцерів НГУ ґрунтується на поєднанні цілісного комплексу наукових підходів, що забезпечують її системність, адаптивність та практичну ефективність. Кожен із підходів знаходить своє реальне втілення через конкретні форми, методи й організаційні рішення у професійній військовій освіті, а саме: *системний* (модернізація загальновійськової підготовки (збільшення годин, CBRN); впровадження цифрових технологій (VR/AR, Moodle,); присутність викладачів у полі; поєднання бойового й цивільного досвіду; уніфікація стандартів у структурі НГУ); *компетентнісний* (стандарти НАТО (STANAG, DEEP, FIER); розробка нових ВСП та програм; курси цифрової педагогіки, права, мови; практичні навички: стрільба, тактика, топографія; розвиток стратегічного мислення, бенчмаркінгу); *особистісно орієнтований* (тренінги з емоційного інтелекту, самоспостереження; наставництво, робота в змішаних групах; міжкультурні форуми, обміни, арт-терапія.

Список використаних джерел

1. Медвідь, М.М. Мартинюк А.В., Ктіторов М.О. (2024). Методика формування варіанту сценарію розвитку вищого військового навчального закладу. *Науковий вісник Київського інституту Національної гвардії України*, 2, 7–15.
2. Медвідь, М. М., Ктіторов, М. О., Медвідь, Ю. І., Курбатов, А. А., Пашинський, А. В., Криворучко, В. О. Врахування тенденцій воєнної політики України в організації освітнього процесу вищого військового навчального закладу. *Вісник Черкаського університету. Серія "Педагогічні науки"*. 2022. Вип. 4. С. 29–37.
3. Ктіторов М. О., Пугач А. В. (2024). Формування і розвиток професійних компетентностей майбутніх офіцерів НГУ: досвід країн-партнерів НАТО і FIER для України. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (215), 196–202.
4. Ктіторов М. (2022). Організаційно-методичні аспекти формування та розвитку професійних компетентностей майбутніх офіцерів НГУ в умовах воєнного стану.

Наукові записки кафедри педагогіки, (51), 30–38. <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2022-51-04>.

5. Плаксін А. (2023). Змістові аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців НГУ в умовах повномасштабної війни. *Інноваційна педагогіка*, 61(2), 102–105.

6. Плаксін А. (2020). Методологічні засади професійної підготовки фахівців галузі національної безпеки у вищих військових закладах України. *Інноваційна педагогіка*, (29), 76–79.

7. Семенов Л., Турський О. (2023). Обґрунтування необхідності здійснення досліджень щодо формування здатності майбутніх офіцерів здійснювати інженерне забезпечення підрозділу НГУ. *Вісник науки та освіти*, 6 (12), 600–609.